

Španija

Člen 117 španske ustave iz leta 1978 določa, da je načelo enotnosti sodstva temelj organizacije in delovanja sodišč. To načelo se izraža v enotnem sodstvu, katerega pristojnosti izvajajo sodniki (jueces in magistrados), ki sodijo pri rednih sodiščih. Obstajajo številna sodišča, delo pa se jim dodeljuje glede na merila za določitev pristojnosti: vsebino zadeve, znesek, osebo, funkcijo ali regijo, saj enotnost sodstva ne izključuje obstoja različnih vrst sodišč z različnimi pristojnostmi.

Ustava iz leta 1978 določa, da je Španija socialna in demokratična pravna država; najvišje vrednote njenega pravnega sistema so svoboda, pravičnost, enakost in politični pluralizem. Naslov VI ustave se nanaša na sodstvo in v členu 117 je določeno, da je načelo enotnosti sodstva (*unidad jurisdiccional*) temelj organizacije in delovanja sodišč.

Ta načela so podlaga organizacije sodišč v Španiji, zato sodstvo sestavlja enotna skupina neodvisnih in odgovornih sodnikov, ki jih ni mogoče odstaviti ter ki morajo upoštevati le ustavo in načelo pravne države.

Sodišča, opredeljena v zakonu ali mednarodni pogodbi, so izključno odgovorna za izvrševanje sodne oblasti z izrekanjem in izvrševanjem sodnih odločb.

Redna sodišča – uvod

Obstajajo številna sodišča, ki se jim delo dodeljuje glede na različna zakonsko določena merila za določitev pristojnosti: vsebino zadeve, znesek, osebo, funkcijo ali regijo, saj enotnost sodstva ne izključuje obstoja različnih vrst sodišč z različnimi pristojnostmi. Sodišča sodno pristojnost izvršujejo le v zadevah, v katerih jim je naložena z zakonom.

Ureditev, delovanje in vodenje sodišč določa sistemski zakon o sodstvu, ki temelji na členu 122 ustave iz leta 1978.

Razlikovati je treba med tremi osnovnimi vidiki:

krajevnim vidikom;

vidikom sestave senatov: ali sodi sodnik posameznik ali senat več sodnikov;

vidikom pristojnosti.

Krajevni vidik

V skladu z obrazložitvenim memorandumom k sistemskemu zakonu št. 6/1985 z dne 1. julija 1985 o sodstvu je Španija za namene sodstva **krajevno** razdeljena na občine, okraje (*partidos*), province in avtonomne skupnosti.

Sodno oblast izvršujejo naslednja sodišča: mirovna sodišča (*Juzgados de Paz*), prvostopenjska in preiskovalna sodišča (*Juzgados de Primera Instancia e Instrucción*), gospodarska sodišča (*Juzgados de lo Mercantil*), sodišča za nasilje nad ženskami (*Juzgados de Violencia sobre la Mujer*), kazenska sodišča (*Juzgados de lo Penal*), upravna sodišča (*Juzgados de lo Contencioso-Administrativo*), delovna in socialna sodišča (*Juzgados de lo Social*), sodišča za mladoletnike (*Juzgados de Menores*), sodišča, pristojna za socialno varstvo zapornikov in nadzor nad njimi (*Juzgados de Vigilancia Penitenciaria*), deželna sodišča (*Audiencias Provinciales*), višja sodišča avtonomnih skupnosti (*Tribunales Superiores de Justicia*), nacionalno kazensko in upravno sodišče (*Audiencia Nacional*) ter vrhovno sodišče (*Tribunal Supremo*).

Nacionalno kazensko in upravno sodišče, vrhovno sodišče, osrednja preiskovalna sodišča (*Juzgados Centrales de Instrucción*) in osrednja upravna sodišča (*Juzgados Centrales de lo Contencioso-administrativo*) izvajajo sodno pristojnost na celotnem nacionalnem ozemlju.

Sodnik posameznik ali senat več sodnikov

Sodnik posameznik sodi pri vseh sodiščih, razen pri vrhovnem sodišču, nacionalnem kazenskem in upravnem sodišču, višjih sodiščih ter deželnih sodiščih.

Vrhovno sodišče s sedežem v Madridu je najvišji sodni organ v pravnem sistemu, razen na področju ustavnih jamstev. Sestavljajo ga predsednik, predsedniki senatov (*presidentes de sala*) in sodniki (*magistrados*), ki so z zakonom dodeljeni posameznemu senatu in oddelku.

Vrhovno sodišče sestavljajo naslednji senati:

prvi: za civilne zadeve;

drugi: za kazenske zadeve;

tretji: za upravne zadeve;

četrti: za zadeve s področja socialnega in delovnega prava;

peti: za vojaške zadeve; deluje na podlagi posebne zakonodaje ter dopolnilno na podlagi sistemskega zakona o sodstvu in predpisov, ki se uporabljajo tudi za druge senate pri vrhovnem sodišču.

Nacionalno kazensko in upravno sodišče s sedežem v Madridu izvaja sodno pristojnost na celotnem nacionalnem ozemlju. Sestavljajo ga predsednik, predsedniki senatov in sodniki, ki so z zakonom dodeljeni posameznemu senatu in oddelku (pritožbeni oddelek, oddelek za kazenske zadeve, oddelek za upravne zadeve ter oddelek za zadeve s področja socialnega in delovnega prava).

V vsaki avtonomni skupnosti je po eno **višje sodišče**, ki je najvišje sodišče na ozemlju posamezne avtonomne skupnosti, njegova pristojnost pa ne posega v pristojnosti vrhovnega sodišča. Višje sodišče je poimenovano po zadevni avtonomni skupnosti, njegova krajevna pristojnost pa se nanaša na ozemlje skupnosti.

Razdeljeno je na tri senate: senat za civilne in kazenske zadeve, senat za upravne zadeve ter senat za zadeve s področja socialnega in delovnega prava.

Sestavljajo ga predsednik, ki je hkrati predsednik senata za civilne in kazenske zadeve, ter predsedniki senatov in sodniki, ki so na podlagi zakona dodeljeni posameznemu senatu, in če je ustrezno, morebitnim oddelkom znotraj njih.

Deželna sodišča imajo sedeže v prestolnicah posameznih provinc, po katerih so poimenovana, pristojna pa so za celotno provinco. Sestavljajo jih en predsednik in dva ali več sodnikov. Lahko so razdeljena tudi na dva ali več oddelkov z isto sestavo; v takem primeru je predsednik sodišča tudi predsednik enega od takih oddelkov.

Obravnavajo civilne in kazenske zadeve.

Sodna pisarna (*Oficina Judicial*)

V sistemskem zakonu o sodstvu je sodna pisarna opredeljena kot upravni organ, ki je sodnikom in sodiščem v pomoč pri delu.

Zasnovana je bila za povečanje učinkovitosti in uspešnosti pravosodnih organov in preglednosti sodnih postopkov, racionalizacijo reševanja zadev ter spodbujanje sodelovanja in usklajevanja med različnimi službami in enotami, ki sestavljajo sodno pisarno. Ustanovitev te pisarne je torej odziv na prizadevanje za visokokakovostno in dostopno javno službo, ki uresničuje ustavne vrednote in je prilagojena dejanskim potrebam državljanov.

To je nov organizacijski model, s katerim se uvajajo sodobne tehnike vodenja na podlagi kombinacije različnih enot upravljanja: enot za neposredno podporo sodnim postopkom, ki so enakovredne nekdanjim enotam sodišč (*juzgados*) in ki so v pomoč sodnikom pri izvajanju sodnih nalog, ter skupnih postopkovnih služb pod vodstvom sodnih uradnikov (*Letrados de la Administración de Justicia*), ki opravljajo vse naloge, ki niso strogo sodne narave, kot so sprejemanje dokumentov, obravnava sodnih pozivov, izvrševanje odločb, izvajanje nesodnih postopkov, sprejemanje vlog za začetek postopka, obveščanje strank, odprava postopkovnih pomanjkljivosti ipd.

Obstajajo tri vrste skupnih postopkovnih služb:

skupna splošna služba,

skupna služba za vodenje zadev,

skupna služba za izvrševanje odločb.

Pristojnost

Poleg krajevnega vidika je treba poudariti različne vrste zadev, ki jih lahko obravnavajo sodišča, in sicer v okviru **štirih sodnih sistemov**:

Civilna sodišča: obravnavajo zadeve iz svoje pristojnosti in spore, za katere niso izrecno pristojna druga sodišča. Zato jih je mogoče opredeliti kot splošna sodišča.

Kazenska sodišča: kazenske zadeve in postopke je treba obravnavati v kazenskem sistemu, razen tistih, ki spadajo v vojaško pristojnost. Špansko pravo pa omogoča, da se civilna tožba, ki izhaja iz kaznivega dejanja, vložijo hkrati z obtožnico. V takem primeru kazensko sodišče odloči o ustrezni odškodnini za škodo, nastalo zaradi kaznivega dejanja.

Upravna sodišča: ustava določa, da sodišča nadzorujejo regulativne organe in zakonitost upravnih aktov, pa tudi skladnost teh aktov s cilji, ki jih upravičujejo. Upravna sodišča preverjajo zakonitost aktov organov, obravnavajo pa tudi finančne zahteve zoper njih. Na podlagi zakona imajo namreč posamezniki pravico do odškodnine za škodo, povzročeno njihovem premoženju ali pravicam, razen v primeru višje sile, če je škoda posledica delovanja javnih služb.

Delovna in socialna sodišča: obravnavajo zahteve s področja socialnega prava, zahteve v posameznih in kolektivnih sporih ter zahteve glede socialne varnosti ali zahteve zoper državo, če je ta odgovorna na podlagi zakonodaje o zaposlovanju.

Poleg teh štirih sistemov sodišč v Španiji obstajajo tudi **vojaška sodišča**.

Vojaška sodišča so izjema od načela enotnosti sodstva.

Ustava opredeljuje načela sodne dejavnosti in določa enotnost državnega sodstva. Organizacija in delovanje vojaških sodišč, ki so del državnega sodstva, temeljita na načelu enotnosti sodstva. Ta sodišča obravnavajo le zadeve s strogo vojaškega področja ter, če je ustrezno, zadeve, ki izhajajo iz razglasitve izrednih razmer, in sicer v skladu z ustavo in določbami kazenskega, postopkovnega in disciplinskega vojaškega prava.

Pristojnost vojaških sodišč je v času miru strogo omejena na vojaško področje, torej obravnavo dejanj, ki so opredeljena kot kazniva v vojaškem kazenskem zakoniku; v primeru vojaških enot, nameščenih v tujini, se njihova pristojnost razširi na vse vrste kaznivih dejanj. Sistemski zakon št. 4/1987 o pristojnosti in organizaciji vojaških sodišč pa v vojnem času omogoča spremembo tega področja uporabe, vendar mora to odločitev sprejeti parlament (*Cortes Generales*) ali vlada, če je za to pooblaščen.

V civilnem sistemu so vojaška sodišča odgovorna za pripravo postopkov oporočnega ali neoporočnega dedovanja pripadnikov oboroženih sil, ki v vojnem času umrejo v bitki ali na morju; omejijo se na zagotavljanje bistvene pomoči, da se omogoči pokop pokojnika ter popiše in začasno zavaruje njegovo premoženje, o čemer vedno obvestijo pristojni civilni pravosodni organ.

Vojaška sodišča so sestavljena iz poklicnega vojaškega osebja, pripadnikov oboroženih sil in predstavnikov ministrstva za obrambo.

V sistemu vojaških sodišč delujejo: regionalna vojaška sodišča (*Juzgados Togados Territoriales*), osrednja vojaška sodišča (*Juzgados Togados Centrales*), višji regionalni vojaški tribunali (*Tribunales Militares Territoriales*) in osrednji vojaški tribunal (*Tribunal Militar Central*). Najvišji organ v sistemu vojaških sodišč pa je peti senat vrhovnega sodišča.

Osrednji vojaški tribunal ima sedež v Madridu in je pristojen za celotno državo; je osrednje sodišče za obravnavo zadev, ki so mu dodeljena na podlagi sistemskega zakona št. 4/1987 z dne 15. julija 1987 o pristojnosti in organizaciji vojaških sodišč.

Regionalna vojaška sodišča so odgovorna za preiskave v vojaških kazenskih postopkih v zadevah, ki spadajo v njihovo pristojnost, medtem ko je za obravnavo takih postopkov pristojno ustrezno višje regionalno vojaško sodišče. Regionalna vojaška sodišča med drugim tudi nadzorujejo izvajanje kazenskih sankcij v zvezi z vojaškimi zavodi za izvajanje kazenskih sankcij in osebami, ki so v njih zaprte.

Oblikovanje senata za vojaške zadeve pri vrhovnem sodišču, za katerega se uporabljajo ista postopkovna pravila in pravila o statusu njegovih članov kot za druge senate, pomeni enotnost na vrhu dveh sodnih struktur, ki sestavljata državno sodstvo.

V okviru tega senata sodijo sodniki z rednih in vojaških sodišč, kar jamči uravnoteženost sodnih postopkov na najvišji ravni. Ta senat običajno odloča o kasacijskih pritožbah in revizijah, čeprav je lahko pristojen tudi v posebnih zadevah v zvezi z osebami, ki imajo visok vojaški položaj.

V Španiji ni izrednih sodišč; vendar pa so bila v okviru navedenih pravosodnih sistemov **ustanovljena posebna sodišča za določene zadeve, na primer sodišča, ki obravnavajo nasilje nad ženskami, sodišča, pristojna za socialno varstvo zapornikov in nadzor nad njimi, ter sodišča za mladoletnike. To so redna sodišča, ki so specializirana za posamezno področje. Za več informacij glej informativni pregled o specializiranih sodiščih v Španiji.**

V nadaljevanju sledi analiza štirih pravosodnih sistemov v Španiji, pri čemer so navedene pristojnosti posameznih sodišč.

Sistem civilnega sodstva

Sodno pristojnost v okviru sistema civilnega sodstva imajo: prvi senat vrhovnega sodišča (*Sala I del Tribunal Supremo*), senat za civilne in kazenske zadeve višjih sodišč avtonomnih skupnosti (*Sala de lo Civil y Penal de los Tribunales Superiores de Justicia*), civilni oddelki deželnih sodišč (*Secciones Civiles de las Audiencias Provinciales*), prvostopenjska sodišča (*Juzgados de Primera Instancia*), mirovna sodišča in nekatera specializirana sodišča (družinska sodišča (*Juzgados de Familia*), gospodarska sodišča, sodišča za blagovno znamko EU (*Juzgados de Marca Comunitaria*) in sodišča za nasilje nad ženskami).

Gospodarska sodišča ter sodišča za blagovno znamko EU in za nasilje nad ženskami so podrobneje predstavljena v informativnem pregledu o specializiranih sodiščih v Španiji.

Sistem kazenskega sodstva

Sodno pristojnost v okviru sistema kazenskega sodstva imajo: drugi senat vrhovnega sodišča (*Sala 2ª del Tribunal Supremo*), senat za kazenske zadeve nacionalnega kazenskega in upravnega sodišča (*Sala de lo Penal de la Audiencia Nacional*), senat za civilne in kazenske zadeve višjih sodišč avtonomnih skupnosti (*Sala de lo Civil y Penal de los Tribunales Superiores de Justicia*), kazenski oddelki deželnih sodišč (*Secciones Penales de las Audiencias Provinciales*), kazenska sodišča, preiskovalna sodišča (*Juzgados de Instrucción*), sodišča za mladoletnike, sodišča, pristojna za socialno varstvo zapornikov in nadzor nad njimi, sodišča za nasilje nad ženskami in mirovna sodišča.

Sodišča za mladoletnike, sodišča, pristojna za socialno varstvo zapornikov in nadzor nad njimi, ter sodišča za nasilje nad ženskami so podrobneje predstavljena v informativnem pregledu o specializiranih sodiščih v Španiji.

Sistem upravnega sodstva

Sodno pristojnost v okviru sistema upravnega sodstva imajo: tretji senat vrhovnega sodišča (*Sala 3ª del Tribunal Supremo*), senat za upravne postopke pri nacionalnem kazenskem in upravnem sodišču (*Sala de lo Contencioso-Administrativo de la Audiencia Nacional*), senat za upravne postopke pri višjih sodiščih avtonomnih skupnosti (*Sala de lo Contencioso-Administrativo de los Tribunales Superiores de Justicia*), osrednja upravna sodišča in upravna sodišča.

Sistem sodstva s področja socialnega in delovnega prava

Sodno pristojnost v okviru sistema sodstva s področja socialnega in delovnega prava imajo: četrti senat vrhovnega sodišča (*Sala 4ª del Tribunal Supremo*), senat za delovnopravne in socialne zadeve pri nacionalnem kazenskem in upravnem sodišču (*Sala de lo Social de la Audiencia Nacional*), senat za delovnopravne in socialne zadeve pri višjih sodiščih avtonomnih skupnosti (*Sala de lo Social de los Tribunales Superiores de Justicia*) ter delovna in socialna sodišča.

Pristojnosti vseh zgoraj navedenih sodišč so opredeljene v [sistemskem zakonu o sodstvu](#).

Sorodne povezave

[Splošni sodni svet \(*Consejo General del Poder Judicial*\)](#)

Sistemski zakon o sodstvu

Zadnja posodobitev: 29/06/2022

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezni nacionalni organi, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska komisija ne prevzema nobene odgovornosti za informacije ali podatke, ki jih vsebuje oziroma na katere se sklicuje ta dokument. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.